

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

BISNOTA **AAN DE VLAAMSE REGERING**

**Betreft: Relanceplan Vlaamse Veerkracht – Blue Deal – beleidsdomein
Omgeving**

Samenvatting: deze nota aan de Vlaamse Regering geeft een overzicht van de relancemiddelen die worden voorzien binnen het beleidsdomein Omgeving in het kader van de Blue Deal en de concrete invulling hiervan.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD en BELEIDSDOELSTELLING

Relanceplan Vlaamse Veerkracht – Blue Deal

Met de Blue Deal pakt de Vlaamse overheid de droogteproblematiek en de waterschaarste op een krachtdadige, structurele en proactieve manier aan. We verhogen de klimaatrobuustheid van het watersysteem door in te zetten op waterbesparing en circulair watergebruik. Daarnaast zetten we via het herstel van de natte natuur en de uitbouw van groenblauwe infrastructuur in op infiltratie om van Vlaanderen opnieuw een spons te maken zodat we water optimaal kunnen vasthouden en benutten. We geven water opnieuw ruimte.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Inspectie voor Financiën gaf een gunstig advies op 30 maart 2021.

Het begrotingsakkoord werd gevraagd op 31 maart 2021 en werd verleend op 1 april 2021.

2. INHOUD

Doelstelling en opzet

Vlaanderen kent een structureel lage waterbeschikbaarheid en is mede daardoor zeer gevoelig voor waterschaarste als gevolg van droogte. Enkele oorzaken zijn de hoge verhardingsgraad en urbanisatiegraad in Vlaanderen, het feit dat het waterbeheer in Vlaanderen er gedurende lange tijd op gericht was om water zo snel mogelijk af te voeren, en het actief draineren van cultuurgronden en laaggelegen gebieden. Door klimaatverandering neemt het risico op aanhoudende periodes met waterschaarste en met een kritisch lage waterbeschikbaarheid toe. Dit is nefast, zowel voor alle maatschappelijke en economische activiteiten die afhankelijk zijn van een continue toegang tot voldoende water, als voor het adequaat functioneren van onze natuurlijke systemen.

Daarom wil de Vlaamse Regering met de **Blue Deal** de strijd tegen droogte en waterschaarste aanpakken:

- op een structurele manier;
- met een verhoogde en gerichte inzet van middelen en juiste instrumenten;
- met betrokkenheid van de industrie en de landbouwers als deel van de oplossing;
- met een duidelijke oproep naar de lokale besturen om ook inspanningen te doen.

De uitdagingen situeren zich op verschillende vlakken. De Blue Deal zet in op de twee structurele oplossingsrichtingen: (1) een transitie naar een waterbeheer gericht op vasthouden, infiltreren en bergen; en (2) een versnelling naar zuinig, duurzaam en circulair watergebruik.

De Blue Deal wil het waterbeheer in Vlaanderen resoluut heroriënteren richting het maximaal vasthouden van water. Dit onder andere door het grootschalige herstel en de aanleg van natte natuur, door het realiseren van een robuuste groenblauwe dooradering in de bebouwde omgeving én in de open ruimte, door het voorzien van grootschalige waterbuffers en het optimaal inrichten van waterlopen met een goede structuurkwaliteit tot gevolg. Dit moet leiden tot een verhoogde waterbeschikbaarheid en wapent Vlaanderen tegen droogte, maakt onze omgeving beter bestand tegen klimaatverandering, levert biodiversiteitswinst op en verhoogt de opslag van koolstof in onze bodems.

Daarnaast is ook een duurzaam watergebruik en -voorziening bij zowel de industrie, de landbouw, de scheepvaart, huishoudens... van cruciaal belang om de structurele watertekorten in Vlaanderen op te vangen. De Blue Deal zet er op in om op deze verschillende niveaus de nodige maatregelen te nemen om water zo efficiënt mogelijk te (her)gebruiken en om de waterkringlopen zoveel mogelijk te sluiten. Uitdagingen liggen in het aanspreken van alternatieve waterbronnen en een slimme sturing van hemelwater- en afvalwaterinfrastructuur, het maken van slimme teeltkeuzes en innovatieve waterbesparende technologieën voor een rendabele en klimaatrobuuste land- en tuinbouw en industrie.

Met de Blue Deal creëert de Vlaamse Regering via een doelgericht pallet aan uiteenlopende maatregelen een duurzame shift inzake het waterbeleid in Vlaanderen, opdat Vlaanderen van een regio met een structureel waterprobleem op korte termijn duurzaam kan evolueren naar een waterefficiënte regio.

Uitvoering van het project

De Blue Deal omvat in totaal meer dan tachtig projecten en acties op het vlak van o.a. investeringen, onderzoek en ontwikkeling, digitalisering, monitoring, sensibilisering, en regelgeving.

Dertien investeringsprojecten van de Blue Deal maken deel uit van het Relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' (Cluster 06 – Blue Deal), voor een totaal budget van 343 miljoen Euro. De beleidsdomeinen Omgeving (258 mio), Landbouw en Visserij (34 mio), MOW (35 mio) en EWI (16 mio) trekken elk één of meerdere van deze projecten.

Deze nota beschrijft de zes Vlaamse Veerkracht-projecten die getrokken worden door entiteiten binnen het beleidsdomein Omgeving, en die onder de rechtstreekse bevoegdheid vallen van de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme. Deze investeringsprojecten omvatten zowel (terrein)realisaties door de Vlaamse overheid als de financiële ondersteuning van een veelheid aan actoren in het waterbeleid voor innovatieve projecten en als hefboom voor actie. Samen vormen deze projecten een geïntegreerde, omvattende en strategische investeringsimpuls om het waterbeheer en het watergebruik in Vlaanderen toekomstgericht en klimaatrobust te hervormen.

Onderstaande tabel geeft voor elk van de zes projecten de doelstelling, de werkwijze en het voorziene budget

Nummer	Projectnaam / trekkende entiteit / opzet / uitvoering	Budget mio €
VV024	<p>Groenblauwe infrastructuur - open ruimte Vlaamse Landmaatschappij (VLM)</p> <p>Via een oproep in 2021 (Water-Land-Schap 2.0) worden lokale gebiedscoalities gemobiliseerd voor het nemen van droogtemaatregelen in hun gebied en worden een aantal systeeminnovaties m.b.t. droogte adaptatie en mitigatie geselecteerd.</p> <p>Daarnaast wordt ingezet op het nemen van extra droogtemaatregelen binnen de geïntegreerde gebiedsgerichte projecten waarbij al een structurele samenwerking tussen gebiedspartners is opgezet.</p> <p>Ook de oprichting van een grondenbank Blue Deal die inzet op grondmobiliteit en rechtstreekse aankopen om het landgebruik meer in overeenstemming te brengen met de noden van het watersysteem is voorzien.</p> <p>Tot slot worden gebiedsfondsen opgericht om de lokale coalities in staat te stellen om ook de meer complexe maatregelen voor de versterking van het watersysteem te kunnen uitvoeren.</p>	40,0
VV031	<p>Groenblauwe infrastructuur - bebouwde omgeving Departement Omgeving</p> <p>Met een oproep selecteert het departement Omgeving de 15 meest ambitieuze steden en gemeentes in Vlaanderen die voorbeeldstellend willen zijn voor het beleid rond groenblauwe dooradering en klimaatadaptatie van de Vlaamse regering. Binnen deze 15 geselecteerde steden en gemeentes zullen in totaal 60 projecten gerealiseerd worden, waarvan 45 quick-wins en 15 afgeronde uitvoeringsdossiers voor complexere projecten binnen deze legislatuur. Voor deze uitvoeringsinitiatieven wordt er co-financiering gevraagd van de initiatiefnemer.</p> <p>Daarnaast wordt een Vlaams-brede campagne rond groenblauwe dooradering en ontharding opgezet, waarin snel kleinschalige terreinrealisaties gecombineerd worden met inspirerende voorbeelden vanuit de 15 ambassadeursgemeenten. Hiervoor wordt samengewerkt met middenveldorganisaties en partners zoals VCB, Infopunt Publieke Ruimte, Aquafin en Vlario en worden tools en inspiratie aangeboden.</p>	20,0

<p>VV032</p>	<p>Innovatieve projecten circulair watergebruik en slimme meetnetten en datasystemen Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)</p> <p>Via diverse oproepen ondersteunt de VMM:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedrijven die op een duurzame manier bedrijfsoverschrijdend (her)gebruik van water in de bedrijfsvoering opnemen en in droogteperiodes waterschaarste voorkomen of milderen. - Projecten die inzetten op een grootschalig hergebruik van hemelwater, een slimme sturing van bestaande hemelwaterbuffers en duurzame en optimale benutting van effluent <p>Daarnaast wordt het hoofdnetwerk van de afvalwater- en hemelwaterinfrastructuur in Vlaanderen dat beheerd wordt door Aquafin omgevormd tot een slim net. Door real time metingen, kwaliteitsvolle open data en door infrastructuur met elkaar te connecteren zal de infrastructuur in staat zijn om nieuwe functies te vervullen in het kader van de klimaatverandering en meer bepaald de strijd tegen droogte én wateroverlast. Dit komt tevens de waterkwaliteit ten goede.</p> <p>Via dit initiatief worden ook de nodige investeringen uitgevoerd om de bestaande meetnetten oppervlaktewater en grondwater performanter te maken door het fijnmaziger te maken en de stap te zetten naar digitale monitoring en datavergaring. Ook de ontsluiting van data is hierbij voorzien.</p> <p>Daarnaast wordt geïnvesteerd in slimme datasystemen voor water waarin we informatie over het watersysteem en de waterketen samenbrengen en toegankelijk maken voor specifieke eindgebruikers: lokale besturen, waterbeheerders, kennisinstellingen, sectorale stakeholders, De watersysteemdada en -informatie worden gebiedsgericht aangeboden via meerdere ingangen, voorstellingswijzen en communicatiekanalen zoals loketten en tools, interactieve indicatoren, dataportalen, Het project bouwt voort op bestaande portalen en zet in op de optimalisatie van deze portalen en de ontwikkeling van een aantal nieuwe modules van het dataportaal.</p>	<p>45,0</p>
<p>VV034</p>	<p>Vlaggenschipprojecten natuurgebaseerde oplossingen Departement Omgeving</p> <p>Vier gebieden in Vlaanderen werden geselecteerd als 'vlaggenschip'projecten om een integrale, natuurgebaseerde aanpak versneld te ontwikkelen en te realiseren om de waterhuishouding in de open en de bebouwde omgeving toekomstgericht te herstellen. Tijdens de periode 2021–2024 wordt in die vier projectgebieden versneld en op grote schaal ingezet op concrete terreinrealisaties. Het betreft het duinencomplex (West-Vlaanderen), Rivierherstel Leie (West- en Oost-Vlaanderen), Vallei van de Kleine Nete (Antwerpen) en het brongebied van de Zwarte Beek (Limburg). Gezamenlijk bestrijken die vier projecten een breed spectrum van specifieke wateruitdagingen, waarvoor natuurgebaseerde oplossingen ontwikkeld en gerealiseerd zullen worden. Deze projecten zullen telkens ingebed worden in een brede gebiedswerking met alle betrokken actoren. Voor Rivierherstel Leie en de vallei van de Kleine Nete bestaat er reeds zo'n (langlopende) gebiedswerking.</p>	<p>23,0</p>
<p>VV035</p>	<p>Groenblauwe infrastructuur - waterlopen Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)</p> <p>Dit onderdeel bestaat uit verschillende infrastructuurprojecten aan onbevaarbare waterlopen van 1^e categorie die alle via overheidsopdrachten</p>	<p>30,0</p>

	<p>voor werken en diensten voor de VMM zullen worden uitgevoerd. Alle deelprojecten hebben steeds een vernattingscomponent, beogen de realisatie van een groenblauwe verbinding of het aanpassen van bestaande kunstwerken om wachtbekkens, bufferbekkens en gecontroleerde overstromingsgebieden zo optimaal mogelijk te benutten voor infiltratie, met slimme sturing voor berging en lediging.</p> <p>Deze investeringsimpuls omvat de realisatie van 30 infrastructuurprojecten op twee jaar tijd. Budgettair is dit een verdubbeling van het normale investeringsritme van de Vlaamse overheid in dergelijke projecten.</p>	
VV036	<p>Natte natuur Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)</p> <p>De aanleg en het herstel van extra natte natuur is één van de pijlers van het Blue Deal investeringsprogramma. In totaal wil de Vlaamse overheid met dit project zo'n 1850–2100 ha natte natuur realiseren.</p> <p>Het Agentschap voor Natuur en Bos zet daartoe, samen met andere entiteiten binnen de Vlaamse overheid, in op de realisatie en inrichting van natte natuur in eigen beheer in verschillende projecten door het verwerven van gronden en inrichten van natuurgebieden voor een totaalbedrag van 70 miljoen euro.</p> <p>Daarnaast worden derden (terreinbeherende verenigingen, eigenaars, lokale besturen) ondersteund voor de aanleg van natte natuur door inrichtingswerken en grondverwerving via twee subsidie-oproepen.</p>	100,0
TOTAAL		258,0

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

In de bijlage aan deze nota is een indicatieve vastleggings- en betaalkalender opgenomen van de zes voorliggende relanceprojecten, op basis van de huidige inschattingen.

Het is de bedoeling dat elke entiteit alle procedures opstart die in de loop van het jaar 2021 /2022 leiden tot een concrete toewijzing.

Ondertussen werd onder meer al het subsidiereglement voor Water-Land-Schap 2.0 ter advies aan de inspectie van financiën voorgelegd. Andere subsidiereglementen zullen volgen.

Ook de individuele dossiers zullen - zoals voorzien in de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën en het bijhorende uitvoeringsbesluit indien nodig aan IF worden voorgelegd.

Aan Financiën en Begroting zal telkens rond de periode van de toewijzing het nodige vastleggingskrediet worden gevraagd i.f.v. de voortgang van het dossier.

Advies IF:

De Inspectie van Financiën heeft voorliggend dossier op 30 maart 2021 geadviseerd.

Begrotingsakkoord:

Conform artikel 31 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2019 ter uitvoering van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën van 29 maart 2019 werd het begrotingsakkoord gevraagd op 31 maart 2021. Het begrotingsakkoord werd verleend op 1 april 2021.

B. ESR-TOETS

De totale kostprijs voor de relance projecten 2021/2022 van het beleidsdomein Omgeving in het kader van de Blue Deal wordt geraamd op 258 miljoen euro incl. BTW.

Deze middelen worden voorzien vanuit de relancemiddelen 'Vlaamse veerkracht'.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

De beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand of de personeelsbudgetten van het Vlaams Gewest, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Er is geen weerslag op de financiën van de lokale besturen, niet op het personeelsvlak, noch op het vlak van de werkingsuitgaven, de ontvangsten, de investeringen of de schuld.

4. VERDER TRAJECT

De initiatieven worden na goedkeuring van deze nota opgestart. Sommige van deze initiatieven zullen in lijn met de delegatieregels geagendeerd worden op de Vlaamse Regering.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° Kennis te nemen van de opstart en ontwikkeling van de projectlijnen van het relanceplan Blue Deal – Departement Omgeving. Deze projectlijnen zullen later met respect voor de geldende regels, ter goedkeuring worden voorgelegd;
- 2° Tot kennisneming van de indicatieve betaalkalender van de verschillende relanceprojecten, op basis van de huidige inschattingen.
- 3° De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te belasten met de uitvoering van deze beslissing.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

BIJLAGEN:

- Indicatieve vastleggings- betaalkalender van de verschillende projecten, op basis van de huidige inschattingen
- Spoedadvies IF
- Begrotingsakkoord